

Οι παλαιότερες φωτογραφίες της Θεσσαλονίκης

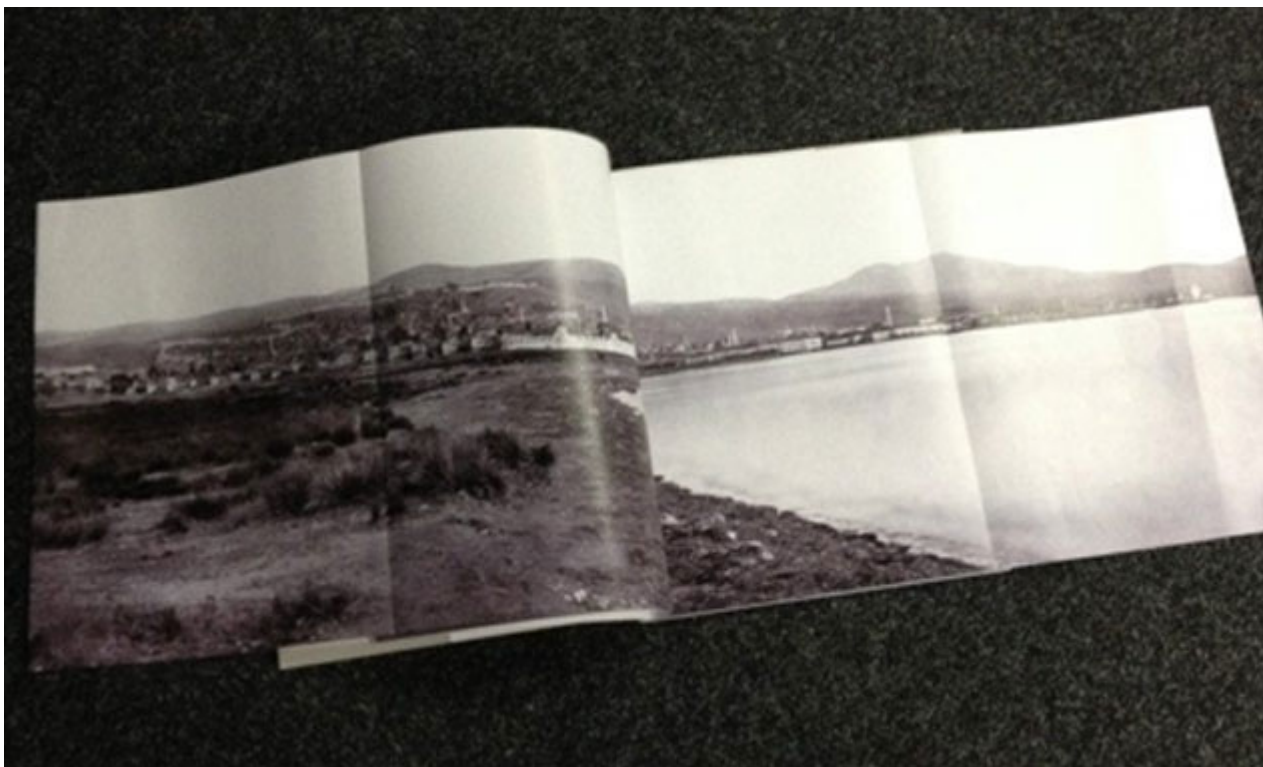
/ [Πεμπτουσία](#)

image not found or type unknown

Ένα βιβλίο που φέρνει στο φως νέα, άγνωστα τεκμήρια για την ιστορία της πόλης του δεύτερου μισού του 19ου αιώνα: φωτογραφίες, χάρτες, αναλυτικά σχέδια, υπομνήματα και καρτ ποστάλ, που ανατρέπουν πολλά από όσα ξέραμε μέχρι σήμερα για την εποχή κατά την οποία η Θεσσαλονίκη έμπαινε στη νεωτερική εποχή.

Από τη Συλλογή Γιώργου Δέλλιου στο ΕΛΙΑ-MIET παρουσιάζεται η γνωστή φωτογραφία του Χέρμπερτ Σέυς και μια εντελώς νέα, του Αλφόνς Ρουμπελαίν, επίσης του 1873, που βρίσκεται στον αντίποδα της λήψης του Σέυς.

Η παλαιότερη φωτογραφία της πόλης, το πανόραμα του Γιόσεφ Σέκελυ (από την Εθνική Βιβλιοθήκη της Βιέννης), τραβηγμένο πριν από 150 χρόνια, δημοσιεύεται εδώ για πρώτη φορά, σε τέσσερις μεγάλες αναδιπλούμενες σελίδες συνολικού μήκους ενός μέτρου.

Μια γνωστή ξυλογραφία, δημοσιευμένη αρκετές φορές μέχρι σήμερα, επιτέλους

αποκτά ταυτότητα: αποδεικνύεται πως χρησιμοποίησε ως πρότυπο τη φωτογραφία του Σέκελυ και πρωτοδημοσιεύτηκε σε ένα βιβλίο του 1867, σε μια εποχή που ο μόνος τρόπος για να εκτυπωθεί η φωτογραφία μαζικά ήταν να μετατραπεί σε χαρτακιό. Σήμερα, μια ευτυχής συγκυρία ταυτοποιεί το χαρτακιό αυτό με την παλαιότερη φωτογραφία της Θεσσαλονίκης.

Στο βιβλίο παρουσιάζονται τα σημαντικότερα μνημεία που εμφανίζονται στις τρεις φωτογραφίες, μερικά για πρώτη φορά: τα θαλάσσια τείχη, ο Πύργος της Αποβάθρας, το Πρότυλο των Δώδεκα Αποστόλων, η συναγωγή Ταλμούδ Τορά. Κι ακόμα, η Πύλη Βαρδαρίου και η Ληταία, ο Τοπχανές, η Κρήνη του Σείχ Σου, οι οικίες των Άμποτ και των Αλλατίνι στον Φραγκομαχαλά, το πρώτο Δημαρχείο.

Πέντε άγνωστοι χάρτες των Ανατολικών Σιδηροδρόμων, της εταιρείας που έφερε το τραίνο στη Θεσσαλονίκη το 1872, δημοσιεύονται για πρώτη φορά και αποκαλύπτουν την εξέλιξη της περιοχής του παλιού σταθμού έξω από τα δυτικά τείχη και το φρούριο του Βαρδαρίου.

Σχέδια του Μπέστσιναρ και καρτ ποστάλ διαγράφουν την πορεία του διάσημου κήπου, από την ίδρυση μέχρι τον αφανισμό του.

Φωτογραφίες και σιδηροδρομικοί χάρτες συσχετίζονται με μια δορυφορική λήψη, με τα σχέδια του Βιτάλη για τη δημιουργία της παλιάς παραλίας το 1871 και με άλλους γνωστούς χάρτες του 19ου αιώνα.

Ο πίνακας του Ιταλού Σαλάκκα, που αποτυπώνει τη Θεσσαλονίκη από τη θάλασσα, ερμηνεύεται μέσα από τα καινούρια τεκμήρια και αποκαλύπτει τα κρυμμένα μυστικά του: την πρώτη πλατεία της πόλης στα Λαδάδικα -την πλατεία της Αποβάθρας- με το πρώτο, άγνωστο μέχρι σήμερα Τελωνείο, την παλιά Καραντίνα, το κεντρικό καφενείο του λιμανιού.

Διαγράφεται η μετακίνηση της κεντρικής πλατείας της Θεσσαλονίκης από τα δυτικά προς τα ανατολικά, την ίδια στιγμή που εκδυτικίζεται συνεχώς: από το ανατολίτικο μεϊντάνι της Αποβάθρας του λιμανιού στα ευρωπαϊκά καφέ της πλατείας Ελευθερίας κι από κει στην επιβλητική, αλλά ψυχρή, πλατεία Αριστοτέλους.

Κι ακόμη, γίνονται κάποιες υποθέσεις και ερμηνείες για τον λιμενοβραχίονα και την επιχωμάτωση του βυζαντινού λιμανιού από τα φερτά των ρεμάτων αλλά και για τη θέση της πρώτης συναγωγής, της Ετς Αχαΐμ, όπου κήρυξε ο Απόστολος Πάυλος.

Αναλυτικά υπομνήματα των φωτογραφιών, με ταυτοποιήσεις όλων των μνημείων -χαμένων και υφιστάμενων-, καθώς και ένα χρήσιμο ευρετήριο μνημείων, ονομάτων και τοποθεσιών συνοδεύουν το βιβλίο.

Η έκδοση αυτή βασίστηκε στην έκθεση «Η παλαιότερη φωτογραφία της Θεσσαλονίκης», η οποία παρουσιάστηκε στη Βίλα Καπαντζή από τις 11 Απριλίου έως τις 13 Ιουλίου 2014. Κατά τη διάρκεια της έκθεσης δύομισι χιλιάδες επισκέπτες κάθε ηλικίας ανακάλυπταν με έκπληξη πόσο διαφορετική υπήρξε η Θεσσαλονίκη πριν από 150 χρόνια σε επίπεδο εικονογραφίας και τοπογραφίας.

Το ΜΙΕΤ έχει δωρήσει στον Δήμο Θεσσαλονίκης μεγάλες εκτυπώσεις των τριών παλαιότερων φωτογραφιών, οι οποίες αναρτήθηκαν στο Δημαρχείο σε δημόσια θέα και αποτελούν πλέον κοινό κτήμα των κατοίκων και επισκεπτών της πόλης, τεκμήρια μιας άλλης, χαμένης σήμερα Θεσσαλονίκης.

ΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ο Γιάννης Επαμεινώνδας είναι αρχιτέκτων και, από το 2010, διευθυντής του Πολιτιστικού Κέντρου Θεσσαλονίκης του ΜΙΕΤ.

Η Αλέκα Γερόλυμπου είναι αρχιτέκτων και πολεοδόμος, ομότιμη καθηγήτρια του ΑΠΘ.